

Ο ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ ΜΙΛΑ ΣΤΗΝ «ΧΑΡΑΥΓΗ»

Για το ελληνικό τραγούδι και την επίθεση που δέχεται - για το κύκλωμα του «Σταρ Σύστημα»

Την περασμένη βδομάδα βρίσκονταν στην Κύπρο, για μια σειρά συναυλίες, ο Μίκης Θεοδωράκης και ο Μάνος Χατζιδάκις. Οι δυο συνθέτες είχαν εντάξει τις συναυλίες τους αυτές στη γενική τους εκστρατεία για την υπεράσπιση και διάδοση του ελληνικού τραγουδιού, που δέχεται από καιρό άγρια και συστηματική επίθεση από τα ισχυρά οικονομικά συγκροτήματα, που ελέγχουν τις εταιρείες δίσκων κι' απ' όλους εκείνους που ελέγχουν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας κλπ.

Για όλο αυτό τον κύκλο των προβλημάτων, που 'ναι στην ουσία τους και προβλήματα της δικής μας πολιτιστικής ανάπτυξης, σαν λάβουμε υπ' όψη τη θέση που κατέχει στη ζωή του λαού μας το ελληνικό τραγούδι, προθυμοποιήθηκε να μας μιλήσει αναλυτικά ο Μίκης Θεοδωράκης. Πρέπει να πουμε, ότι επιδιώξαμε τη συνέντευξη και τη λεπτομέρεια στην ανάπτυξη των θέσεων Θεοδωράκη γύρω από το όλο θέμα, γιατί διαπιστώσαμε μια σοβαρή ανεπάρκεια στην πληροφόρηση του κοινού μας

Τη συνομιλία του μαζί μας ο Μίκης τη ξεκίνησε με μια γενικότερη τοποθέτηση. Την επαφή του καλλιτέχνη με το λαό. Γιατί είναι ο λαός, τόνισε, που σαν χώμα, σαν γη εμπνέει τον καλλιτέχνη, γιατί είναι εκεί πάνω στο λαό που αναπτύσσεται ο καλλιτέχνης, είναι εκεί πάνω που δημιουργεί. Ο λαός είναι, ανάλογα με τις ιστορικές στιγμές, η κύρια δύναμη προώθησης της καλλιτεχνικής πράξης. Εκείνο που έχει σημασία τώρα είναι το πώς δημιουργούνται τα μεγάλα κινήματα. Κι' είναι περήφανα μας, συνεχίζει ο Μίκης Θεοδωράκης, που στη χώ-

υποδέχεται τη Δημοκρατία ουσιαστικά τραυματισμένος, γιατί καταλαβαίνει στο βάθος, ότι δεν συνετέλεσε αποφασιστικά ο ίδιος. Βοήθησε, φυσικά κι' αυτός, αλλά έμμεσα. Αυτό ιδιαίτερα φαίνεται στη νεολαία.

Αιτία όλων αυτών υπήρξε, κατά την άποψη του Μίκη, η κρίση της Αριστεράς, μια κρίση που έτυχε να συμβεί σε μια κοσμοϊστορική περίοδο της Ελλάδας. Δημιουργείται τώρα στην επιφάνεια ένας νέος τύπος πρότυπου. Αλλά να λες, άλλα να πιστεύεις κι' άλλα να κάνεις. Και αυτό, νομίζω, προσθέτει, ότι

γύρω από το τι πράγματι συμβαίνει στον ελληνικό μουσικό χώρο αυτή τη στιγμή, γιατί αυτή η συνύπαρξη Θεοδωράκη - Χατζιδάκι, μιας και πολιτικά και ιδεολογικά βρίσκονται σ' αντίθετους χώρους κι' ο δεύτερος έχει μια εντελώς διαφορετική θέση έναντι του κοινού — όπως κι' εκδηλώθηκε στη Λάρνακα κτλ.

Δημοσιεύοντας το κείμενο της συνέντευξης, ευχόμαστε οι αγώνες του Μίκη Θεοδωράκη στο χώρο της ελληνικής κουλτούρας ενάντια στα υποπροϊόντα της τέχνης, για μια τέχνη που να 'ναι όπλο στα χέρια του λαού, να οδηγήσουν στις ποθητές αλλαγές. Και ταυτόχρονα, ν' ανάψουν κι' εδώ σ' εμάς, όπου τα πράγματα είναι και γίνονται ολοένα και πιο δύσκολα σ' όλους τους τομείς και στον πολιτιστικό πνευματικό, το σπινθήρα ενός ουσιαστικού, πολιτιστικού κινήματος, που από καιρό ονειρευόμαστε, μα που παραμένει ακόμη, δυστυχώς, ένα όνειρο.

Πάντως, κι' αυτό θα θέλαμε να τ' ακούσει και ο Μίκης, η μάχη για το

ελληνικό τραγούδι δεν χάθηκε στην Κύπρο! Για να βγει ένα τέτιο συμπέρασμα, θα πρέπει ν' αναλυθούν πολλοί παράγοντες κι' όχι απλώς το πόσοι ήρθαν στις συναυλίες κι' αν υπό κανονικές συνθήκες οι συναυλίες, τουλάχιστον, Θεοδωράκη θα 'πρεπε να προσελκύσουν πολύ περισσότερο κοινό.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση θα πρέπει να διαδραμάτισαν κάποιο ρόλο και ο χρόνος οργάνωσης των συναυλιών, ο τρόπος οργάνωσής τους, η τιμή του εισιτηρίου κλπ.

Στην τελευταία συναυλία της Πάφου, μετά την αποθέωση, ο Μίκης ξαναβρήκε την πίστη του στο κοινό μας και δήλωσε πως, αν του τα ζητήσουμε, θα ξανάρθει. Ξέροντας καλά τον Μίκη, είμαστε βέβαιοι γι' αυτό! Είμαστε βέβαιοι πως θα ξαναταμύσουμε πολλές άλλες φορές στο κυπριακό έδαφος, όχι μόνο στον πολιτικό στίβο, στο στίβο του αγώνα για την ειρήνη, αλλά και στον καλλιτεχνικό.

ο λαός μας ευτύχησε να βρει στις μεγάλες στιγμές γνήσιους εκφραστές της ψυχής του στον τομέα της τέχνης.

Και πιο συγκεκριμένα ακόμη, αυτές οι ευτυχιωμένες στιγμές βρίσκονται στο ελληνικό τραγούδι, που 'ναι ένας βασικός τομέας καλλιτεχνικής δημιουργίας. Αν σήμερα, συνεχίζει, έχει μια αξία το έργο του Χατζιδάκι και το δικό μου, αυτό οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στο ότι εδώ μετουσιώθηκε η ελληνικότητα σε καλλιτεχνική πράξη.

Αυτή είναι η δύναμή μας και τίποτα άλλο. Ο λαός διψά πάντα να βρει το δικό του το αί-

Ελλάδα επίσημα. Ο δίσκος, ο οποίος την εποχή εκείνη είχε ένα εκατομμύριο σ' όλη την Ελλάδα, σήμερα έχει 16 εκατομμύρια. Και 8 εκατομμύρια παράνομες κασέττες. Και πρέπει να ξέρουμε ότι έξω από την Ελλάδα, στην Αμερική, τον Καναδά και την Αυστραλία, πωλούνται περισσότεροι δίσκοι απ' όσοι μέσα στην Ελλάδα. Εφτάσαν τα 30—40 εκατομμύρια δίσκοι σ' όλο τον κόσμο. Αυτά όλα, για να κάνω μια παράθεση, είναι κατά 90% παράνομα. Όλοι κλέβουν τους συνθέτες και τους ποιητές. Και οι έμποροι και οι επίσημοι και οι ανεπίσημοι. Η μεγαλύτερη λη-

Ο ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

Για το ελληνικό τραγούδι που δέχεται - για το κύ

Την περασμένη βδομάδα βρίσκονταν στην Κύπρο, για μια σειρά συναυλίες, ο Μίκης Θεοδωράκης και ο Μάνος Χατζιδάκις. Οι δυο συνθέτες είχαν εντάξει τις συναυλίες τους αυτές στη γενική τους εκστρατεία για την υπεράσπιση και διάδοση του ελληνικού τραγουδιού, που δέχεται από καιρό άγρια και συστηματική επίθεση από τα ισχυρά οικονομικά συγκροτήματα, που ελέγχουν τις εταιρείες δίσκων κι' απ' όλους εκείνους που ελέγχουν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας κλπ.

Για όλο αυτό τον κύκλο των προβλημάτων, που 'ναι στην ουσία τους και προβλήματα της δικής μας πολιτιστικής ανάπτυξης, σαν λάβουμε υπ' όψη τη θέση που κατέχει στη ζωή του λαού μας το ελληνικό τραγούδι, προθυμοποιήθηκε να μας μιλήσει αναλυτικά ο Μίκης Θεοδωράκης. Πρέπει να πουμε, ότι επιδιώξαμε τη συνέντευξη και τη λεπτομέρεια στην ανάπτυξη των θέσεων Θεοδωράκη γύρω από το όλο θέμα, γιατί διαπίστωσαμε μια σοβαρή ανεπάρκεια στην πληροφόρηση του κοινού μας

γύρω από το τι πράγματι συμβαίνει στη στιγμή, γιατί αυτή η συνέντευξη και ιδεολογικά βρίσκονται μια εντελώς διαφορετική θέση στη Λάρνακα κτλ.

Δημοσιεύοντας το κείμενο του Μίκη Θεοδωράκη στο περιοδικό μας, υποπροϊόντα της τέχνης, γλαυρού, να οδηγήσουν στις πύλες κι' εδώ σ' εμάς, όπου το δύσκολο σ' όλους τους ισορροπημένα ενός ουσιαστικού ονειρευόμαστε, μα που πο

Πάντως, κι' αυτό θα θέ

Τη συνομιλία του μαζί μας ο Μίκης τη ξεκίνησε με μια γενικότερη τοποθέτηση. Την επαφή του καλλιτέχνη με το λαό. Γιατί είναι ο λαός, τόνισε, που σαν χώμα, σαν γη εμπνέει τον καλλιτέχνη, γιατί είναι εκεί πάνω στο λαό που αναπτύσσεται ο καλλιτέχνης, είναι εκεί πάνω που δημιουργεί. Ο λαός είναι, ανάλογα με τις ιστορικές στιγμές, η κύρια δύναμη προώθησης της καλλιτεχνικής πράξης. Εκείνο που έχει σημασία τώρα είναι το πώς δημιουργούνται τα μεγάλα κινήματα. Κι' είναι περιρρέουσα μας, συνεχίζει ο Μίκης Θεοδωράκης, που στη χω-

υποδέχεται τη Δημοκρατία ουσιαστικά τραυματισμένος, γιατί καταλαβαίνει στο βάθος, ότι δεν συνετέλεσε αποφασιστικά ο ίδιος. Βοήθησε, φυσικά κι' αυτός, αλλά έμμεσα. Αυτό ιδιαίτερα φαίνεται στη νεολαία.

Αιτία όλων αυτών υπήρξε, κατά την άποψη του Μίκη, η κρίση της Αριστεράς, μια κρίση που έτυχε να συμβεί σε μια κοσμοϊστορική περίοδο της Ελλάδας. Δημιουργείται τώρα στην επιφάνεια ένας νέος τύπος πρότυπου. Αλλά να λες, άλλα να πιστεύεις κι' άλλα να κάνεις. Και αυτό, νομίζω, προσθέτει, ότι

ο λαός μας ευτύχησε να βρει στις μεγάλες στιγμές γνήσιους εκφραστές της ψυχής του στον τομέα της τέχνης.

Και πιο συγκεκριμένα ακόμη, αυτές οι ευτυχημένες στιγμές βρίσκονται στο ελληνικό τραγούδι, που 'ναι ένας βασικός τομέας καλλιτεχνικής δημιουργίας. Αν σήμερα, συνεχίζει, έχει μια αξία το έργο του Χατζιδάκι και το δικό μου, αυτό οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στο ότι εδώ μετουσιώθηκε η ελληνικότητα σε καλλιτεχνική πράξη.

Αυτή είναι η δύναμή μας και τίποτα άλλο. Ο λαός διψά πάντα να βρει το δικό του το αισθητικό αποτέλεσμα. Για να 'μαστε, φυσικά, δίκαιοι, αυτό το αισθητικό αποτέλεσμα υπάρχει και σε ποιητικά έργα και σε μερικές κινηματογραφικές ταινίες, ακόμη και αλλού, αλλά ας μην ξεχνούμε, ότι η ποίηση δεν τυγχάνει παλλαϊκής υποδοχής. Ενώ το τραγούδι ταυτίζεται με πλατύτατα στρώματα λαού, γίνεται παλλαϊκό και γι' αυτό μετατρέπεται σε ορισμένες στιγμές σε δυναμική.

Αναλύοντας πιο πέρα το θέμα αυτό, τονίζει ότι το επίτευγμα με το ελληνικό τραγούδι έγινε χάρις σε μερικές συγκεκριμένες — ιστορικές, προσωπικών, γεγονότων. Και μεις δεν θα μπορούσαμε να το κάνουμε αυτό αν δεν υπήρχαν οι προηγούμενοι λαϊκοί συνθέτες. Και μετά από μας ήρθαν και άλλοι και άλλοι. Έγινε ένα ολόκληρο κίνημα, που έχει τη σφραγίδα της ιστορικής, ελληνικής παράδοσης και σκέψης, αλλά πάει και προς τα μπρος. Η ελληνικότη-

Του ΠΑΝ. ΠΑΙΟΝΙΔΗ

ρα μας είναι ορατές, χωρίς μικροσκοπία, οι μεγάλες συντεταγμένες. Υπήρξε μεγάλη αντίσταση στο διάστημα της αντίστασης, η οποία κορυφώνεται, τραυματίζεται και, τελικά, σκοτώνεται, δολοφονείται με τον εμφύλιο πόλεμο. Και μπαίνουμε σε μια άλλη περίοδο, αυτό που λέμε της μετεμφύλιας Ελλάδας, όπου, τελικά, αρχίζουν και λειτουργούν οι ανοδικές δυνάμεις, οι οποίες εκφράζονται το '58 - '59 με τους φοιτητές, τ' αγροτικά συλλαλητήρια και με όλα τα γεγονότα του '60 - '67. Το '60 - '67 είναι μια περίοδος που όλα είναι προς τα πάνω! Μια ανοδική πορεία του λαού.

Και στο χώρο της τέχνης, απαντά σε ερώτησή μας. Ολ' αυτά, εξηγά, πάνε μαζί. Το '67 έχουμε την αντεπανάσταση πάνω και το '74 αρχίζει μια πολύ περιέργη περίοδος, που, τελικά, εκείνο που τη χαρακτηρίζει είναι το γεγονός, ότι ο κόσμος

κορυφώνεται με το ΠΑΣΟΚ. Το οποίο ΠΑΣΟΚ είναι ακριβώς ένα άλλοθι για τον κόσμο, γιατί του δίνει ακριβώς το πρόσχημα να είναι, δήθεν, επαναστάτης και, παράλληλα, να μην κάνει και τίποτα. Γι' αυτό είχε και μεγάλη επιτυχία. Μέσα στον Αντρέα Παπανδρέου αναγνωρίζονται πάρα πολλοί Έλληνες. Οι μισοί Έλληνες. Δεν είναι τυχαίο αυτό. Αλλά και αυτό τώρα αρχίζει να περνάει. Είναι μια φάση κι' αυτή της ιστορίας μας. Και τώρα βρισκόμαστε σε μια αναζήτηση ενόσκανούργιου δρόμου, ο οποίος είναι κοινός πάλι και στην πολιτική, αλλά και στην αισθητική.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕΤΟΥΣΙΩΜΕΝΗ ΣΕ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

Για να περάσουμε, όμως, πιο συγκεκριμένα στα καλλιτεχνικά φαινόμενα, θέλω να πω, ότι

το, κής, νο, σπ, σκ, νη, σπ, ρέ

νη, εί, σ, π, κ, ο

ΜΙΚΗΣ ΜΙΛΑ ΣΤΗΝ «ΧΑΡΑΥΓΗ»

τραγούδι και την επίθεση κύκλωμα του «Σταρ Σύστημα»

ράγματι συμβαίνει στον ελληνικό μουσικό χώρο αυτή τη στιγμή η συνύπαρξη Θεοδωράκη - Χατζιδάκι, μιας και πολιτικά βρίσκονται σ' αντίθετους χώρους κι' ο δεύτερος έχει ρυθμιστική θέση έναντι του κοινού — όπως κι' εκδηλώθηκαν.

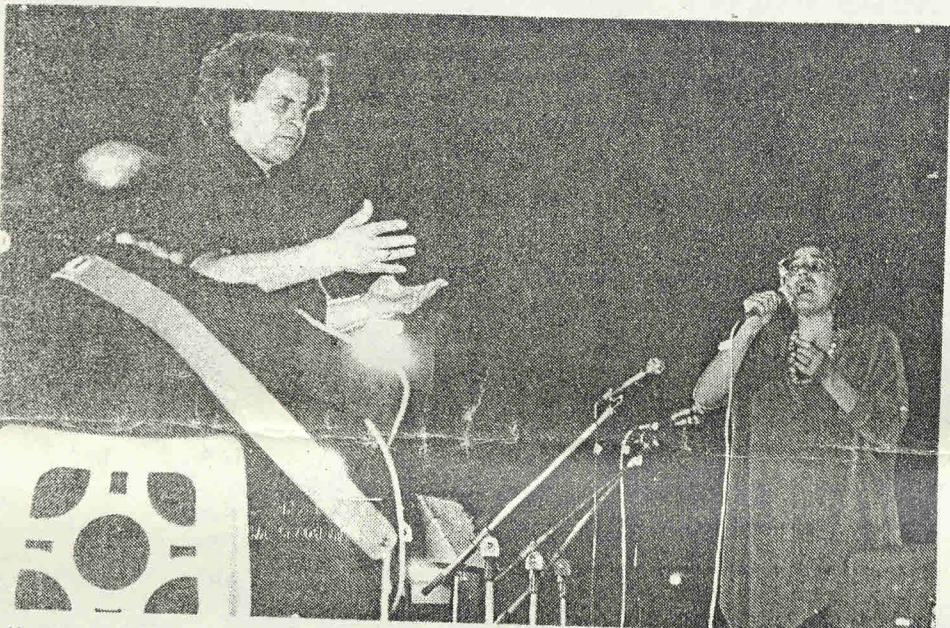
Τις το κείμενο της συνέντευξης, ευχόμαστε οι αγώνες Θεοδωράκη στο χώρο της ελληνικής κουλτούρας ενάντια στα ελαττώματα της τέχνης, για μια τέχνη που να 'ναι όπλο στα χέρια του κοινού στον αγώνα στις ποθητές αλλαγές. Και ταυτόχρονα, ν' ανάψουν τα πράγματα είναι και γίνονται ολοένα και πιο δυνατά στους τομείς και στον πολιτιστικό -πνευματικό, το οικονομικό, πολιτιστικό κινήματος, που από καιρό καιρό που παραμένει ακόμη, δυστυχώς, ένα όνειρο.

Αυτό θα θέλαμε να τ' ακούσει και ο Μίκης, η μάχη για το

ελληνικό τραγούδι δεν χάθηκε στην Κύπρο! Για να βγει ένα τέτιο συμπέρασμα, θα πρέπει ν' αναλυθούν πολλοί παράγοντες κι' όχι απλώς το πόσοι ήρθαν στις συναυλίες κι' αν υπό κανονικές συνθήκες οι συναυλίες, τουλάχιστον, Θεοδωράκη θα 'πρεπε να προσελκύσουν πολύ περισσότερο κοινό.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση θα πρέπει να διαδραμάτισαν κάποιο ρόλο και ο χρόνος οργάνωσης των συναυλιών, ο τρόπος οργάνωσής τους, η τιμή του εισιτηρίου κλπ.

Στην τελευταία συναυλία της Πάφου, μετά την αποθέωση, ο Μίκης ξαναβρήκε την πίστη του στο κοινό μας και δήλωσε πως, αν του το ζητήσουμε, θα ξανάρθει. Ξέροντας καλά τον Μίκη, είμαστε βέβαιοι γι' αυτό! Είμαστε βέβαιοι πως θα ξαναταμώσουμε πολλές άλλες φορές στο κυπριακό έδαφος, όχι μόνο στον πολιτικό στίβο, στο στίβο του αγώνα για την ειρήνη, αλλά και στον καλλιτεχνικό.

Χαρακτηριστική έκφραση του Θεοδωράκη, ενώ διευθύνει την ορχήστρα. Ερμηνεύει η Μαρία Φαραντούρη.

τα, συνεχίζει ο Μίκης Θεοδωράκης, έχει μια προοδευτική έννοια, γι' αυτό και στις κρίσιμες στιγμές, όταν χτυπούσαν οι σκοταδιστικές δυνάμεις, το κίνημα αυτό έμπαινε μπροστά στη μάχη. Αυτό έγινε στην περίοδο της χούντας.

ΠΩΣ ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ ΤΟ ΚΥΚΛΩΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ

Πλαταίνοντας, λοιπόν, το κίνημα με την ένταξη της μεγάλης ελληνικής ποίησης μέσα στο οπλοστάσιό του, απέκτησε τρομακτική δύναμη. Ταυτόχρονα, κι' αυτή ήταν μια λογική συνέπεια, σημείωσε τεράστια

εμπορική επιτυχία. Η παλαιαίχ υποδοχή, της οποίας έτυχαν τα τραγούδια μας, προκάλεσε μια μεγάλη ζήτηση του εμπορεύματος τραγούδι, του δίσκου.

Κι' εκεί τριγύρω στήθηκε μια αυτοκρατορία βιομηχανική. Όταν ήρθαμε εμείς υπήρχε ένα στούντιο, τώρα υπάρχουν χίλια στούντιο στην Αθήνα. Όταν ήρθαμε εμείς υπήρχε ένα εργοστάσιο τώρα είναι δέκα τα εργοστάσια. Τότε υπήρχαν δεν ξέρω πόσα καταστήματα δίσκων, τώρα υπάρχουν 30.000 καταστήματα δίσκων. Εγινε τεράστιο κύκλωμα. Είναι οι Μπουατ... Υπήρχαν δέκα ορχήστρες

με μπουζούκια σ' όλη την Ελλάδα, τώρα υπάρχουν 1.000 σ' όλο τον κόσμο. Υπήρχαν, ας πούμε, δέκα τραγουδιστές, τώρα υπάρχουν 10.000 τραγουδιστές. Δημιουργήθηκε έτσι ένα κύκλωμα τεράστιο, που πλέον το ίδιο έχει τη δική του λογική και τις δικές του απαιτήσεις. Γιατί αυτά τα στούντιο πρέπει να λειτουργούν καθημερινά, για να μπορούν να ζήσουν αυτοί οι άνθρωποι. Πρέπει τα εργοστάσια δίσκων να λειτουργούν, πρέπει να λειτουργήσουν τα κασεττάδικα. Ετσι βγαίνουν οι κασετοπειρατές. Εικοσι χιλιάδες κασετοπειρατές υπάρχουν στην

Ελλάδα επίσημα. Ο δίσκος, ο οποίος την εποχή εκείνη είχε ένα εκατομμύριο σ' όλη την Ελλάδα, σήμερα έχει 16 εκατομμύρια. Και 8 εκατομμύρια παράνομες κασέττες. Και πρέπει να ξέρουμε ότι έξω από την Ελλάδα, στην Αμερική, τον Καναδά και την Αυστραλία, πωλούνται περισσότεροι δίσκοι απ' όσους μέσα στην Ελλάδα. Εφτασαν τα 30—40 εκατομμύρια δίσκοι σ' όλο τον κόσμο. Αυτά όλα, για να κάνω μια παρένθεση, είναι κατά 90% παράνομα. Όλοι κλέβουν τους συνθέτες και τους ποιητές. Και οι έμποροι και οι επίσημοι και οι ανεπίσημοι. Η μεγαλύτερη ληστεία που γίνεται σήμερα είναι πάνω στο κύκλωμα του δίσκου και της κασέτας.

Λοιπόν, αυτή η αυτοκρατορία έχει, κατ' αρχήν, μια ανάγκη! Πώς θα τροφοδοτείται με πρώτη ύλη; Και πρώτη ύλη είναι το τραγούδι! Υπάρχουν 5—10 καλοί συνθέτες. Αυτοί πόσα τραγούδια μπορούν να γράψουν; Να γράψουν ο καθένας 10—12 το χρόνο; Μας κάνουν 100 τραγούδια! Όμως, η βιομηχανία αυτή έχει φτάσει να κάνει 1.000 τραγούδια καινούργια το μήνα. Να βγάλει 12.000 τραγούδια καινούργια το χρόνο. Αυτά τα 12.000 τραγούδια το χρόνο πρέπει να υπάρχουν συνθέτες για να τα γράψουν, ποιητές, τραγουδιστές κτλ. Κι' έτσι αρχίζει να δημιουργείται όλη αυτή η στρατιά των, ας πούμε, εργατών στον τομέα αυτό. Δεν ενδιαφέρει πλέον το σύστημα η ποιότητα, εκείνο που το ενδιαφέρει είναι, ότι πρέπει να δουλέψει.

Αύριο το Β'

Εγγραφές
στη Σελίδα

Επιτυχής ομοδιτική βραδυά